

MAANOORED

TÕUSVA PÕLVE TULEVIKU TÄHISED

1937

V aastahäik

Toimetaja A. ECKBAUM. Vastutav toimetaja E. JUST.
Väljaandja EESTI PÕLLUMEESTE KESKSELTS.

Toimetus ja talitus: Tallinn, S. Karja 2, pk. 54, telef. 454-70.
Tellimishind: 120 snt. aastas, 65 snt. poolaastas.

Nr. 8

August

Noore hoolealused maiustamas.

Eesti iseloomu mineviku pärimused.

Eesti iseloomu üle on palju teoretiseeritud, kuid üks huvitavamaid teoretiseeringuid krahv Hermann Keyserlingi analüüsi kõrval on Tartu ülikooli prantsuse keele lektori Jean Cathala äsja ilmunud raamat Eesti olundist ja ilbest, *) kus autor muu hulgas heidab põgusa pilgu ka Eesti iseloomule.

On vana tõde, et enesekriitikas oleme kõik nõrgad ja see puudus pole mitte vaid eestlaslik, vaid on üldinimlik. See ongi nähtavasti põhjuseks, miks eesti iseloomu erapooletul vaatlusel on seni kõige huvitavamaid ja märkitavamaid tähelepanekuid teinud muulased (Hermann Keyserling — balti-sakslane, Jean Cathala — prantslane).

J. Cathala märgib meie iseloomus teatud vastuolusid (kui mitte öelda kahepaiksust — J. V.). Eestlase hinges olevat korraga ühinenud isamaalsus ja tagasihoidlikkus; heldus ja usaldamatus, spontaansus ja kinnisus, korralikkus ja iha seikluste järele, tahe teada ja teooria vihkamine, praktiline oskus ja analüüsiandade puudumine.

Kui H. Keyserling peab Eesti iseloomu peakujundajaks Balti maastiku ja maakoha omapära, mis omavat kõik eeldused härrasinimese kujundamiseks, siis J. Cathala tõekspidamise järgi annab juhiseid meie iseloomu mõistmiseks ajalooline minevik. „Kui eestlane ei ole demonstreeriv, siis on see kõikide nende komme, kelle lapsepõlv on olnud kannatusrikas. Kui ta on tagasihoidlik, siis on see tingitud sellest, et seitsme sajandi jooksul ta nägi tallatavat jalge alla kõiki omi lootusi” — on prantslaste arvamine. Ja ta jätkab eesti iseloomu analüüsi järgmiselt:

„Kuid selle hinge peomadus, sügavamal, kui me suudaksime seda otsida, on ta elulähedus. Sellega on selgitatud kõik: nii eestlase korralikkus, mis on puhas instinkt ta eluülesandes, kui ka ta praktiline oskus elada. Sama hästi ta võrskus, sest ta ei loo mingit vaheseina maailma ja enda vahel. Kui ka ta spontaansus — oskus reageerida, pruukimata kaaluda igat asja kõigekülgsest. Või jälle ta igatsus seikluste järele — mis on sellest sõltuv, et ta suudab taibata elujõu tungide mõtet...

Isegi ta visadus pole võibolla muud kui ebaselge eelaimus, kuid ialgi mitte ebamõistlik, vaid ainult kurt mõistusele. Kas ei tule see sellest, et see näeb teid, mida ei avasta analüüs, et see, laskudes ellu, tunneb teid, mida kaine kriitika ei tunnusta. Väljendades täpsamini, eestlane on luuletaja, inimene, kes tunnetab ja loob mingi võime abil, mis ei ole mõistus ja mis sageli ulatub hoopis kaugemale.”

Ja samuti, kui kord varemalt meid külastanud prantsuse kirjanik Maurice Bedel, leiab ka Jean Cathala sugulusjooni eestlase ja prantslase iseloomude vahel. — „Sama kalduvus ironiaks, sama teadlik individualism, sama lugupidamine tervest mõistusest, sama kirglik vabadusearmastus” — märgib ta kokkuvõtlikult.

On väljaspool kahtlust, et see näiliselt pealiskaudselt ülelibisev iseloomu eritelu on lähemalt tõtt tabanud, kui selleks on suuteline mõni mahukas uurimus, mis lähtub rohkem teadusliku kui elulise tõe seisukohalt. Prantsuse kultuuritegelane märgib meie hinge ühe peomadusena elulähedust, mis põhjustab nii eestlase korralikkust kui praktilist eluoskust ja elust läbilöömise võimet. Kui võtta arvesse meie ühiskondliku- ja majandusliku elu minevikku, kus maalt linna põgenenud teopoisid suutis ennast linnas juba paari aastakümne pärast majanduslikult nii palju sirgu ajada, et hakkas otsustavalt kaasa kõnelema linna omavalitsuse juhtimisel, — siis tuleb ütelda, et see oli tõesti hämmastavalt elulähedane maailmasuhtumine ja tegeliku elu valitsemise instinkt, mis võimaldas selliseid tulemusi saavutada nii lühida aja jooksul. Samuti on enam kui tõenäoline, et tulevased sugupõlved ükskord imestades käsi kokku löövad selle otsustava meelekindluse, realiteeditunde ja alateadliku tõeaimuse ees, mis võimaldas prae-

*) Raamat „Portrait de l'Estonie” on ilmunud Pariisis.

Kodulaul.

Põhja heitlevais tuulis ja päikeses
kirve, adra ja südameverega
lõime põldude, metsade, merega
sinu, armastet kodumaa väikene.

Tere, nurmed ja aasad mu luhtavad,
tere, metsad ja meri mu mühavad, —
täis armastust samm iga pühamat,
mille õied pea uhkemat puhkevad.

Käsi kätte, silm päiksesse ulata:
kuule, tuksatab maarind virgudes!
Künna, külva ja ehita sirgudes,
kulda töötules mulla seest sulata!

Rudolf Reimann.

gusel keskealisel ja vanemal sugupõlvel Vene revolutsiooni löömas luua oma-riiklust, purustades sellejuures otsustavalt oma elupõlised vaenlased nii idas kui läänes. See on tõsiasi, mis sunnib kaasaegset noorust oma pead vanema sugupõlve elutöö suuruse ees vaikides alla kummiardama.

Kuid samal ajal ei saa jätta kahe silma vahele, et vanem sugupõlv on mineviku aastakümnetest kaasa toonud kalduvusi ja loomujooni, milledele tuleb kriitiliselt suhtuda kaasaegse noorsoo poolt. Tuleb võtta teatavaks, et kui eestlane on minevikust kaasatunud oma tagasihoidliku, endasse sulgenud, usaldamatu ja välispidisest demonstratiivsusest hoiduva iseloomukallakud, siis pole need küll erilisel väljatõstatavaiks voorusteks, kuid ka kaugeltki mitte pahe-deks. Küll on aga taunitavaiks pahedeks, et üks osa eestlasi on minevikust kaasa toonud oma teopoisist esiisa sulasemeele, mis sunnib teda halvaks panema kõike oma ja esivanemaist pärandatut, ja paenutama põlvi väljast tuleva „hiilguse“ ees.

On tõesti iseloomulik, et enam kui pool sajandit on meil peetud ägedat võitlust kadakluse vastu, kuid iseseisvuse teise kümnendi lõpikul oleme jälle jõudnud olukorrani, et eesti laste saksakoolidesse paigutamise väravad on küll muutunud kitsamaks, kuid igatüki, kes tahab olla vähegi „peen“, see ei pane oma last mitte eesti gümnaasiumi, reaalkooli ega kutsekooli, vaid paneb lapse, ilmtingimata kas prantsuse lütseumi või „saksa“ ehk „inglise“ kolledzi, sest mis õige eestlane sa oled, kui sa ei väljenda oma igapäevaseid ja halle mõtteid võörkeeles. Ja vahepealsete aastate jooksul on muutunud endast mõistetavaks, et põllumajandus-nõuandjast on saanud konsulendid, korraldajad — konstaablid, maakond-likest politseiülemaist — prefektid ja paari-kolme alluva ametnikuga asutuste juhatajad — on kõik üle öö muutunud direktoreiks. Asjade sellise arenemiskäigu juures on aga kõigiti loogiline, et ka meie traditsiooniline riigivanem pidi taganema rahvusvahelise presidendi termini eest.

Samuti on meie vaimlise kallaku juures kõigiti loogiline, et võõrapärastest nimedest vabanemine areneb meil visalt, nagu tuli toores puus.

Üheks minevikust päritud loomujooneks on meil peetud kadedust. See on õige vaid osaliselt, sest kadedus kui loomujoon on üldinimlik ja omane kõigile rahvustele. Kuid üldinimlik pole mitte see orjalikult tige vimma, mis siis kreis-saena kipub löikama, kui kõrvalseisjal kuidagi paremini kipub minema kui asja-osalisel endal.

Kui riigivanem ühes oma sügavmõttelisemas kõnes möödunud aasta lõpul oli sunnitud allakriipsutama, et demokraatia edasiviimiseks ei vaja meie mitte truualamlike peanoogutajate ja käteplaksutajate seltskonda, vaid inimesi, kes julgevad vastu vett ujuda, siis kuulati neid vana riigimehe mõtteavaldusi hingepidades, sest peanoogutajaile viitamiseks oli riigivanem osutanud neile teomehepõlvest pärandatud loomujoontele, millede kandjad kunagi mehena ei suuda välja astuda oma tõekspidamiste eest.

Need on vaid üksikud näited meid ümbritsevast tegelikkusest, kuid nende ettetoomisest piisab töendamiseks, et kaasaegse eestlase hingeavaldustes peitub veel küllaldaselt neid kallakuid, mis teomehe hingemaailma pärimustena panevad punastama iga tõsise eesti mehe ja eesti naise. On tõesti viimane aeg, et kõik need, kes on kutsutud ja seatud juhtima meie noorsoo kasvatustööd — panevad käed külge kadakluse ja teomehe instinktide väljajuurimiseks meie eesti elust ja ühiskonnast. — Sest see on tõsine töö, mis ootab tegijaid. Ja selles töös võib suurt osa etendada ka teadlik maanoor.

J. Viidang.

Usk maasse.

Tõelised looduslapsed ütlevad teile, kuis jutustab nendega iga värv aovalguses, kuis öövaikuse suu sosistab rahu ja pehme muld palja jalatalla all tõesti tuksub... Usute te seda või mitte?

On see tõsi, et võib hinge avada ja keset kuuma suvipäeva liikumast kuulda vaikuse kohisevaid koraale? Ja et tuhmi viljatera sisemuses peituvat suur mõte hingest nagu tulesäde?

Leidub siis tõesti inimesi, kes kuulavad maikellukeste tilisemist, mis pidavat olema meelitavam kui nende lõhn? Kogu pehme ja sooja roheluse raputavat need täis oma tilisemist ja oktaavi vahedega järgnevat neile kõmisevad kurekellad kui löögid kirikutornist...

Olete te kuulnud seda?

*

Usklikud inimesed räägivad, ilma mingisuguse usuta ei võivat elada ükski inimene; kes neist ei uskuvat küll ei pühakirja, ei taevast, põrgut, Jumalat ega midagi muud, sel olevat ikkagi üks usk — ja see on ebausik. Uskmatu ise on juba ebausik.

Mina usun maasse. Usk maasse ei ole ebausik.

Usk maasse ja loodusse on võimsaim ja suurim religioon, sest see on võimne koondama enesesse kõik teised usundid. Nagu on iga kuuseokas teisega ühenduses puutüve kaudu, nõnda ühendab maa mullapinna kaudu üksteisega kõik oma inimlapsed ja nende usundid, haarates kõiki oma varjava hõlmaga.

Usk maasse seob enesesse ristiusu halastuse-, armu-, andestuse- ja inimsuse õilsad tõed, kuid ta seob enesesse ka kõigi teiste usundite igavesed tõed.

Usk maasse on väga lihtne ja ta õpetus lühike: usaldad, mõistad ja teenid mind — toidan sinu keha ja vaimu. Aga seda ei ole kuskil kirja pandud, kuidas uskuda, mõista, teenida, — sel usul ei ole mingeid kivisseraiutud dogmasid ega agendat, sest ta usaldab inimest ja selle

enese tahet. Inimene, kes andunud maa teenimisele, mõistab varsti maavaimu sosinaid ja maahinge märguandeid, milledest leiab, kuidas toimida ühel või teisel korral. Ei või olla, et loodust mõistev inimene toimib looduse vastu, kuna ta on ise osa sellest.

Maa ei nõua enesele mingit ülearust austust ega kiiduohvreid, mida pole vaja, vaid ainult tarvilist. Aga ta nõuab iga toimingu juures täit andumust ja siirameelsust. Teesklemist ja narritamist maa ei salli.

Maavaim avaldub vaid neile, kes temasse suudavad täieliselt uskuda. Maavaim on nii ülisuur ja ülivõimas, et paljuil puudub julgus asetuda ta hingeõhu alla, kuid ta avaldub ka nii väikses ja lihtsas, et ei osata teda otsidagi otse oma jalge eest ning kardetakse midagi suurt leida nii madalast lihtsusest. Otsekohesuses ja lihtsuses avaldub see, — sellepärast ei leia ka need teda, kes ise pole varustatud nende suurte omadustega.

Millise meelega võidaks mõista, tajuda maavaimu avaldusi? Kas ilmub selle otsija silmi ette siis tõesti mõni üliloomulik nähe? — Sosistab kohisev mets sellisele äravalitule siis tõesti seletussõnu ema- või võörkeeles? — Ei! — Meeltega võib tajuda vaid meelelisi asju. — Kui tahab midagi rääkida maavaim, siis tuleb seda kuulda vaid vaimuga; kui põuasel suvel kuumas maakamaras tuksleb maahing, tuleb seda mõista hingega. Siis tajutakse, mis maa tahab öelda.

Kui teile räägib sellest mõni vana talumees, siis ärge häbistage end, jumalapärast, naermise või pilkamisega selliste sõnade üle. See on ometi tõsi, vanamees mõistab seda õieti. Kui ei mõista teie seda veel, siis oodake, kannatage, püüdke õppida, püüdke sõbrutseda maaga, — vast usaldab ta ka teid. Selline mõistmine pole mitte mingi vanaduse eesõigus, kuid — vanad on kaua ja palju õppinud. Tunda võib vaid, kui palju on veel vaja teada ja õppida, et jõuda nendeni. Ja millised võidud ning avastusrõõmud peituvad selles! Seda tunnevad küll ainuüksi need, kes neist osa saanud; need on omandatud vaimu ja hingega, sellepärast puuduvad ka sõnad nende väljendamiseks. Aga — aga kahtlust ei ole, et neist võib osa saada igäüks.

Mis tuleb siis teha? Tuleb avada vaid hing, lasta kasvada see läbi looduse, laotada see lahti ja avaraks nagu päikese alla pleekima pandud hõre riie, millest rohi läbi kasvab... Kas siis ei jutusta iga aovalguse värv, kas siis öövaikuse suu ei hakka sosistama, kas pehme muld palja jalatalla all ei hakka tukslema?

Ärgu mindagu vaid maavaimu, kuigi suurt ja võimsat, otsima kõrgeima mäe tipust või ookeani kilomeetritesügavusest, sealt ei leita teda ometi. Mõnigi võib pahmata aastaid ringi samblasse ja muinasjuttudesse kasvanud metsas ilma, et õpiks sealt tundma muud kui puude nimed; teine maalib mitukümmend lõuendit täis viljapõldude värvi, aga ei tea ise seda, mis peitub selle värvi all. Õpitakse tundma nii ainult koort, kesta, — kuid hing peitub alati sügavikus. Seda sealt otsima hakates võtke esmalt lihtsaimaist lihtsaim osakene loodusest, mida jaksate mõista. Selle kaudu pääsetakse edasi.

Edasi noored.

*Kuulge noored — kes teist salgab,
põlastades käiku algab?
Kellel lootus tahab kustu',
elusse ei ole usku?*

*Tulge, läkim, mul on rammu,
jookseme või käime sammu!
Ruttu, ruttu — kiirelt sinna...
jätame see tolmund linna.*

*Näitan teile mehe kaju,
kel' on tahet, kel' on tuju —
talupoega hobust toomas
meest, kes mulda elu loomas.*

*Kes teist noored — isad salgaks,
võtaks adrapuu ja algaks —
tööd, mis armastuses tasub,
loomingut, mis mullas asub?*

Art. Miljan.

Vaatamata uskude erinevustele võib iga inimene omada veel ühe usu — usu maasse. See õpetab talle õpetusi, mis võibolla üheski muus usus nii otsekoheselt ja täielikult väljendatud ei ole; maa-jumalus on inimesile lähedasim ja omaseim, maavaim ulatub inimese vaimusse, maa hing otsib mitmesuguseid teid kaudu kokkupuuteid inimese hingega. Kas ollakse tunnud, mis on lahtise mulla lõhn? See pole ainult lõhn, selles aurab välja maa hingeaur, mis ütleb, et vili on koristatud, vaja on küllida uus vili.

Usk maasse õpetab:

Elu tahet, sest maa ei lase kellelegi tema vaimust ja toidust elavaile meelegi tulla muud tahet kui elada. Maavaim õpetab mõistma surma kui uuestisünni paratamatust. Keegi ei tule siin ütleva: mis olen ma elust saanud; sest ollakse saanud elu ja see ise on suurim varandus.

Jõudu, sest maaga on seotud suurim jõud — elujõud. Mujal seda ei ole.

Edasipüüdu, sest ainult seda avaldub iga väikseimgi elavolendike maa küljes. Viimse hetkeni ei jäta keegi tungi ülespoole, valgemasse, paremasse.

Täienemist, sest eesõigus on antud siin täielikumale, parimale. Kunagi ei lase maa sündida halvemat sellest, mis juba kord olnud. Usk maasse on alalise edenemise usk.

Ausust, lihtsust, otsekohesust, sest neid kolme oma-
dust nõuab maa tema mõistmise aluseina ja maa enese väljendused on
rajatud neile kolmele omadusele.

Igavest elu, sest maa ei tunne elu sünnist surmani, vaid see
jatku põlvest põlve. Iga indiviid on vaid osakene suurest, jätkuvast,
arenevast organismist.

Usk maasse on elutahte, elujõu, arenemise edasi-
tungi, aususe, lihtsuse, otsekohesuse ja igavese elu
usk. Sellega on see edasiviivate tõdede usk. Ja mis järeldeb sellest —
noorte usk.

Peetagu vaid veel seda meele, et noorust ei loeta aastaist vaid sü-
damest.

Usk maasse kasvatagu uue ja parima inimkonna.

Siim Jõgever.

Säilitagem omakasvatatud aiasaadusi talveks.

Sügise tulekuga valmib mitmesugu-
seid aiasaadusi maanoortegi aedades.
Tarvitame neid omakasvatatud aiasa-
adusi ja metsast korjatud marju oht-
rasti igapäevasel toitlustamisel, kuid
mõtles ja noorperenaine püüab hoolitseda
ka eelseisvate päevade eest, säilitades
tarviliku osa sügisest rohkest saagist
ka talveks.

Maanoorte ringide liikmed on töö-
tanud tööjuhiste alusel väga mitmesu-
guste ülesannete lahendamisel. Levi-
numaks töötetevõtteks on olnud seni
aiavilja kasvatamine, leidub ju noorte
peenardel aiavilju, marjapõõsaid ja ise-
gi noori viljapuid. Vähe oleks aga sel-
lest, et rahulduda vaid saagi väärtuse
ja rohkuse näitamisega sügisestel näi-
tustel, viies koju diplome, sest palju
tähtsamaks küsimuseks on — milleks
ja kuidas kasutada otstarbekohasemalt
oma saadusi. Kuna üksikute, suurema-
viisilisel müügiks sobivate saaduste
kasvatamine alles vähe väljakujunenud
on, ja meie taluoludes aiasaadusi veel
võrdlemisi vähe kasvatatakse, siis lei-
dub noori kasvatatud aiasaadustel ja
nende korjatud metsa marjadel ooda-
tud koht pühapäeva laual ja igapäeva-
sel pere toidustamisel.

Käesolev sügis kohustagu kõiki
noori tööle asuma maanoorte ringide
aiasaaduste alalhoiu töökava juhisel,
mis võimaldab astmelisena töökavana

süsteemikindlat töötamist ja otstarbe-
kohemate säilitamisviiside tundma
õppimist ning tulemuste nägemist.

Aiasaaduste alalhoidu õpetades
maanoortele, on püütud peale toitmis-
õpetusele tugenevate nõuete arvestada
säilitamise võimalustega meie tavalis-
tes talundites. Talus puuduvad meil
pea alati hoidistele tarvilikud säilita-
mise ruumid, kus püsivalt puhas õhk,
paras niiskus ja temperatuur alla
+8 kraadi C. Sagedasti kanname purke
ja pudeleid aidast tuppa ja tagasi, et
kuidagi võimaldada paremat paika tal-
vise külma ja kevade sooja vastu.

Tugenedes neile tõsiasjadele, pole
võimalik ka edumeelsemail maanoortel-
gi kaasa minna täiel määral ülilmoodsa
vooluga, mis eelistab vaid toorhoidi-
seid, mis palju nõudlikumad paremate
hoiuruumide suhtes. Valmistades toor-
hoidiseid säiluvatenä ka halvemate olu-
de jaoks, soovitatakse mõnikord lisada
ülirohkesti kunstlikke lisandeid, hap-
peid, mis hävitavad hoidise aroomi ja
muudavad maitse vastikuks. — Sarna-
seid kurbi kogemusi on paljudel meie
perenaistel ka bensoehapunaatriumiga,
kui viimase grammitamisel natuke ek-
sitakse.

Noorte töös on oluline, et õpitakse
tundma ja valmistama tunnustatud
ja katsetamisel olevate alalhoiuviiside

järgi mitmesuguseid hoidiseid, arvestades hinda, jälgides hiljem säiluvust ja tarvitamisel maitset ning tarvitamise võimalusi. Nii kujundatakse tulevikus otstarbekohane hoidiste kogu oma perekonnale.

Aiasaaduste alalhoiu kava maanoorteringi liikmetele näeb ette, et iga valmistaja teeks vähemalt ühe purgi või pudelitäie enam levinenuid valmistamisviisidel mitmesuguseid hoidiseid käesolevast materjalist. Kuna toorhoidistest juba varemalt pikemalt kirjutatud ja neid vaid katsetamiseks kodustes hoiuruumides saab soovitada, siis peatun lühidalt kavast nimetatud teiste alalhoiuviiside selgitamisel.

Asudes hoidiste valmistamisele, tuleme meele eelmiste aastate kogemusi, küsime emalt tähelepanekuid hoidiste säilumisest ja rikkimineku põhjustest.

Hoidiste valmistamiseks valitagu parimaid marju, puuvilja ja aedvilja. Kogut materjal valmistatagu võimalikult pea, et hoiduda pisilaste rohkusest, mis soodustavad käärimist, hallitust ja teisi rikkimineku edendavaid tegureid. Hoidiste valmistamisel oldagu täpne ja puhas, sest iga hooletult hoitud purk või pudel, pesemata liigutamise lisukas või hiilinenud kork pudelile võib põhjustada muidu korralikult ja õieti valmistatud hoidise rikkimineku.

Puuvilja ja marju käsitades ei tarvitata raud, plekk ega tsingitud nõusid, mis hapetega ühinedes annavad kõrvalmaitseid ja muudavad värvi, vaid keetmiseks kasutatagu terveid emailitud või puhtaid alumiinium keedunõusid, segamiseks uut alumiinium, kuid parem puhast puu või hõbe lusikat.

Keedisteks nimetatakse rohke suhkruga valmistatud marja ja puuviljahoidiseid, kus ilusad terved marjad on ühtlaselt jaotatud vedelikus. Rohke suhkur takistab pisilaste sigivust ja nii säiluvad keedised purkides hoituna. Sama suhkru hulk võimaldab keedise purke hoida tavalisel talvel aidas, kui puudub parem hoiuruum, kuna suhkruvaesemaid hoidiseid, nagu mahlu, kompotte pudelites ja teisi, peab külmade tulekul asetama hoiuruumi, kus temperatuur ei langeks alla 0 kraadi. Suhkrurohkus takistab keediste ulatusliku-

mat tarvitamist, kuid meeldivaks lisandiks teele, pannkoogile ja mõningale magussõögile on keedis alati. Keskmise vahekord keediste valmistamisel on: 1 kg. marju, 1 kg. suhkrut ja kolmneljandikku kuni üks klaas vett. Antud hulgast saab umb. 1 ja ükskolmandik liitrit keedist. Suhkru hulk võib olla kolmneljandikku kilo, soovikorral sõstardel ja teistel marjadel, kui mahlasel marjad, nagu kividest puhastatud kirsid, samuti karusmarjad, vajavad ühe kilo suhkrut ühe kilo marjadele. Väga tarduvate marjade keedistele võib lisada enam vett. Näiteks noor vastvalminud mustsõstar — 1 kg. suhkrut ja poolteist klaasi vett, kuna väga mahlasel marju keedetakse sagedasti vett lisamata, nagu aiamaasikaid, vabarnaid ja murakaid. Keedise valmistamiseks valitagu ühtlased, ilusad täisvalminud kuid mitte ülivalminud marju, puhastatuga ettevaatlikult, et marjad ei puruneks, kui pestud, kuivatatagu puhtal riidel või sõelal.

Veest ja suhkrust keedetakse võimalikult laias nõus siirup, vaht riisutakse. Kui siirup taldrikule tilgutades jääb ümmarguse piisana püsima, siis võetakse tulelt, jahutatakse 10—15 minutit, et marjad juurde lisades ei lõhkeks. Leigesse siirupisse lisatakse puhast marjad, segatakse keedunõuga raputades, lastakse seista umbes 5 min. ja pannakse tasasele tulele ning keedetakse ettevaatlikult vahtu riisudes, mida saab paremini kätte, kui väikeste vaheaegade järgi raputatakse keedunõud ringikujuliselt, et vaht koguks keskele, kust hea riisuda. Keedis on valmis, kui marjad langevad ühtlaselt vedelikku ja omandavad vedeliku ühetooni, läbipaistva värvi. Keedise keetm. aeg oleneb osalt keedise hulgast, keedunõust ja marjadest kuid keskmiseks keetmise ajaks võiks märkida 20—40 minutit. Valmis keedis valutakse kaussi jahtuma, kus väiksest vaheaegade järgi tõstetaks ettevaatlikult vedelikku marjadele, et seguneksid ühtlaselt. Väiksemamarjalisi keediseid, nagu punasesõstra keedist võib poolsõõltalt purki panna, kuna suuremamarjalisi keediseid jahutatakse hästi, sest kuumalt purki pannes tõusevad mariad sagedasti peale ja vedelik langeb põhja, mida olla ei tohi.

Purgid köidetakse jahtunult pergamendiga või tsellofaaniga. Keedise pinnale asetatakse piiritusesse kastetud pinnasuurune ratas ja seotakse keedetud vette kastetud pergamendiga või tsellofaaniga. Niisutatakse sidumisel paber selleks, et siis paremini ja siledamalt oleks võimalik siduda ja õhukindlamalt purke sulgeda. Purk varustatakse küljel hoidise nime, valmistamise kuupäeva ja võimaluse korral hinnaga ning paigutatakse hoiuruumi.

Kirjeldatud viisil võib keeta kõiki marjasiid, kuid mahlamarjadest võib valmistada keedist vett lisamata ja siirupit keetmata. Laotakse keedunõusse marjad kordamööda suhkruga, mõnetunnilise seismise järgi, kui eraldub mahla, asetatakse tasasele tulele ja keedetakse eelkirjeldatud viisil, vahetu riisudes, keedis. Mustasõstra keedise valmistamisel valatakse marjad üle kuumaga veega või lastakse tarbekorral kuumas vees vähe seista, et kestad pehmeneks ja hiljem suhkruga siirupis läbipaistvaks keeks. Kuumaga veega üle valamata marjad siirupis muutuvad kõvaks ja sitkeks. Marjade valamiseks tarvitatud vett, eriti siis, kui see muutub mahlasemaks, võib kasutada siirupit keetmisel keedisele.

II. Odavam ja otstarbekohasem alahoiu viis marjadele ja eriti puuviljadele on võiete valmistamine. Võiete valmistamiseks kasutatakse mahavarisenud õunu, marjajäänuseid, millest kõrvaldatakse mahlu nõrgumisel, aiaviljadest kõrvitsat, porgandeid. Võiet võib valmistada ühtlase puuviljust, näiteks õuntest, kuid sagedasti tarvitatakse segusid, kusjuures vähemalt üks segavaist ainetest peab sisaldama hapet (kui seda kunstlikult ei soovita lisada). Näiteks õuna ja kõrvitsa võie, sõstra ja porgandi võie jne.

Puuvilja hautatakse pehmeks võimalikult vähesel veega, aiavilja keeduvee sageli kõrvaldatakse hoidisest. Keenud pudrud aetakse läbi sõela, või hõlbustuse mõttes, läbi lihamasina pasteedi sõelast. 1 kg läbi sõela hõõrutud segule lisatakse ½ kg suhkrut ja keedetakse, liigutades kuni muutub paksuks ja jahtudes hanguvaks seguks. Valatakse siis kuumalt soojendatud purki, vajutatakse kinni, et õhumullikesi sisse ei

jää, purgid köidetakse eelpool kirjeldatud viisil jahtunult. Vähe keenud, liig veerohked võided võivad kergesti hallituda, seepärast peab keetma seni, et võided hanguksid kõvaks. Keetmisel on parem paksema põhjaga keedunõu, mis takistab kiiret kõrbemist.

Võie on maiuspalaks noortele, mida tarvitatakse leivale, sepikule, koogile.

Kuna suhkruga rohkem purkides säilitatavate hoidiste valmistamisel muudab need meile kalliks ja paljudele hinnalt kättesaamatuks, siis esineb nii palju väga väärtuslikke pudeli hoidiseid, mida peaksime võimalikult rohkem kasutama.

Rohkearvulised marjapõõsad taluaedades lubavad noortelgi katsetada mahlade valmistamist. Mahlade valmistamisel kasutatakse hästi valminud marju. Valmistatakse mahlu toorelt, steriliseeritud ja keedet., valmistatakse suhkruga ja ilma. Siingi peab valmistamisviisi valikul arvestama marjade loomulikke omadusi. Jõhvika ja pohla mahlad, mis läbi riide nõrguda lastult puhta mahlana täidetakse pudelitesse ja suletakse, säiluvad toorena ilma igasuguse lisanditeta.

Sõstardest võiks valmistada steriliseeritud mahlu, kus säiluvad väärtuslikkudena vitamiinid ja mineraalid ning keedetud mahlu, mis hoiudavad ka vähem soodsates hoiuruumides. Purustat. marjadele lisatakse vähe vett, eriti mustale sõstrale 1 kg—1 klaas vett ja noorematele marjadele tarvilik, mis suure tardumisvõimega. Nõrgunud mahlale lisatakse kanget suhkrulahu või lahustatakse puhas suhkur, mahl täidetakse pudelitesse, mida asetatakse katlasse või patta, kus all puurest või selle puudumisel heinu. Lisatakse külma vett, et pudelid oleks vees kaela ülemise osani. Pudeleid võib sulgeda enne kuumutamist, kui on kasutada kummirõngastega korgid, kuid ka kohe peale kuumutamist. Ühte pudelisse asetatakse kraadiklaas ja kuumutatakse 80 kr. C, hoitakse selles temperatuuris 5 minutit, suletakse pudelid kohe korgiga, mida võimalikult pea lakitakse, ehk suletakse kahekordse tsellofaaniga. Heaks sulgemise abinõuks on kodumajanduskoja poolt valmistatud kummi kapslid, millega suletakse kohe peale kuumutamist. Steriliseeritud kui ka

Vainul.

Taga välju helendub lääs.
Kodukoplis liiguvad kased
tuulejutul läve ees.
Õhtu heliseb koldel ja leel.
Ju tähedki vilguvad taevas.
— Kuhu kannab neid iidne tee!
Millest kõik kõneleb öö!
Mu südame ümber suur suvi
seob soovide rahutu vöö.
Kiur sillerdab taamal jõel.
Mu seni leidmata sõber,
tule, tule tänagi veel!

Roopi Hallimäe.

keedetud mahlale tarvitatakse 1 ltr. mahlale 300 gr. suhkrut.

Keedetud mahla valmistamisel lisatakse läbinõrgunud mahlale suhkur ja keedetakse valjul vahtu riisudes 5 minutit. Valatakse kuumalt soojendatud pudelitesse ja suletakse kohe õhukindlalt.

Mahlu tarvitatakse jookide ja mitmesuguste magustoitude valmistamisel.

Väärikas osa talvises toitlustamises on laiakaelaga pudelitesse valmistatud marja ja puuvilja kompottidel. Võetakse 1 liiter vett ja 500—700 gr suhkrut. Veest ja suhkrust keedetakse vahtu riisudes leem. Sellest leemest jätkub umbes 4 liitriks pudelile marjade või puuvilja ülevalamiseks.

Toored marjad pannakse pudelisse, jahtunud leem valatakse üle nii, et pudeli kael jääb tühjaks, köidetakse kahekordse niisutam. tsellofaaniga ja kuumutatakse pudelitega 80 kraadi C juures 30 minutit. Lastakse vees jahtuda

ja tõstetakse välja rätikuga pudelid õhumuutuse ja tõmbetuule eest varjates. Kui tsellofaan, mis kuumut. üles kerkib, jahtudes pudelikaela sisse langeb ja kõvasti kaela serva vastu kleepub, siis on pudelid õhukindlalt suletud. Pudelites ruumi kokkuhoidmiseks võiks tükeldatud õunu kaunis kuumas suhkru leemes seista lasta, kuni muutuvad sitkeks ja paenduvaks, nii ettevalmistatud õunu mahub pudelisse palju rohkem toorestest. Tsellofaani asemel võib pudeleid sulgeda korkidega, mida peale kuumendamist lakitakse samuti ka kummiga varustatud sulguritega.

Pudelitesse valmistatud kompotid on magussöögina tarvitavad.

Olles juhtinud tähelepanu huvipakuvale tööle aiasaaduste alalhoiul, julgenn loota, et iga maanoorteringi liige asub tööle, et pakkuda omalt poolt väärtuslikku lisa Eesti talu lauale.

Aliide Reinma (end. Reindorf).

Meie kõik ometi räägime rahva kasust, sotsiaalse olukorra parandamisest. Aga alkoholi küsimuses? Ühes kõige sügavamalt ühiskonna ja rahva ellu lõikavas küsimuses? Kas räägime ka teiste kasust — või mille peale meie õieti mõtleme, kui meie alkoholi — selle rahva elu hävitava mürgi — vasu ei kõnele?

Piiskop dr. H. B. Rahamägi.

Maanoorte mõttevahetuse nurk.

Elulähedus.

Virisemise asemele töörõõm ja õnn!

Nii imelik kui see ka on, meil ikka veel kõneldakse haritlaste üleproduktsoonist. Veel ikka valitseb rahva laiemates hulkades väärarvamine, nagu oleks hariduse hankimine tarvilik üksnes seepärast, et saaks „tõusta”, et pääseks „kõrgemale”, kus avanevad suurema mugavuse ja „kergema elu” õnneväravad.

Kogu haridustöölt langeb nõnda ära vaimne alus ja sest tehakse sisutu äriartikkel, ilma igasuguse sügavama väärtuseta, ja tõsisema tuumata. Ent liiga vähe on meil osutatud tähelepanu tõsiasjale, millist osa etendab psüühiline moment tänapäeva vaimuelu kriisis. Ei ole püütud küsimust selgitada vaimse arengu lähtepunktist ega ole peetud tarvilikuks probleemi lahendamisele asuda ka üksikisiku tõelise õnne seisukohalt. Noort inimest on kasvatamisel ja koolitamisel pahatihti hoitud kogu aeg teadmises, et haridus on tarvilik vaid „parema” ja „kergema” elu taotlemiseks. Kui ta aga nüüd, olles lõpetanud gümnaasiumi või mõne muu „kõrgema” kooli, ellu astudes seda paremat ei suuda eest leida, siis ta muidugi pettub. Kurvem on aga veel asjaolu, et ta ei kõlba enam ka lihttööle — tööle, mida teevad ta vanemad ja ümborus, kust ta tõusnud. Sellisele tööle teda pole kunagi õpetatud mõtlema, ega suuda ta ka nüüd järsku kujutada ette, et tema seda peaks tegema. Sellist tööd on ju ikka koguni ta isa-emade poolt püütud näidata halvas valguses, teiseltpoolt aga igavesed korrutamised haritlaste üleproduktsoonist, ja seda tuntud autoriteetidelt, aitavad kasvatada omakorda olukorraga leppivat fatalismi, et „parata pole midagi”. Liht, kehaline töö sarnasele „haritlasele” ei ole kõlbulik, „peenemat” aga ei leidu — mis siis muud, kui virise aga edasi, põe elutüdimust ja lase või kuul pähe. Teed sellest hädaohtlikust tardumusest elule lähemale ei näita aga keegi. — Pole imestada, kui võrd pinnapealseks õn

muutunud meie elutunne, minnes niisuguse arenemissuuna rada.

Kuidagi võib mõista veel, et kehavade, varanduseta vanemate laps näeb selles taevast avanevat, kui tal ei tarvitse minna isade-vendade juurde töökotta tehasesse või mujale tavalisele lihttööle, vaid selle asemel pääseb jooksupoisiks kusagile ärisse või uksehoidjaks asutusse. Samuti võib mõista seda, et vaesuses ja viletsates oludes kasvanud tütarlaps näeb oma unelmaid täitumas, kui saab koha leti taha müüjannaks või kontorisse „kirjutama”. Ei suuda aga mõista, et meie taludes on veel tänapäeval palju õitsemaid noori tüdrukuid ja terveid, tugevaid noormehi, kes tuupinud pähe teadmisi vaid selle sihiga, et loodavad oma õnne leidvat õhuvaestest kontoritest ja tolmunud kauplustest. Ei tahaks nagu uskuda, et meil Eestis on nii palju selliseid elujõuetuid noori rauku, kes pelgavad raskusi elu looval võitlusväljal, kes ohverdavad oma kehalise ja vaimse vabaduse, lõovad käega oma loomulikule arenemisele, et aga saaks sinna, kus vähem kehalist pingutust, vähem loovat tööd, vähem iseseisvat mõtlemist, — hallide, keha ja vaimu suretavate kontorisente vahele.

Kusagil peab olema mingi viga. On ilmne, et see peitub ajavaimus ja sellega nii lähedalt seotud kasvatuses kui hariduspoliitikas. Tingitud ka sellest, et meil pole veel tekkinud niisugust intelligentset töömehetüüpi, kes oleks uhke oma lihtsa töökoha ja ameti üle. Meil pole veel õpitud vahet tegema vaimse isiku ja ametikoha vahel. Ei suudeta näha, et inimese tõeline mina ja selle väärtus on sõltumatu tööpaigast, elukohast. Meil otsustatakse sageli inimese vaimse taseme, tema kultuurilikkuse üle tema ameti järgi. Kes meil (taevas hoidku!) ei tahaks end rõõmuga esitada mõne „peenema” teenistuskoha omandajana, kontoriametnikuna, kassapreilina jne.

Sageli on nõnda, et põllumees-isa saadab oma poja või tütre pärast „koolitamist” parema meelega mõnele 30—40 kr. kuupalgaga „kergemale” ja „puhtamale” ametile, kui võtab tema omale tööseltisiliseks tallu, ajades ise läbi sealjuures palgaliste sulaste-tüdrukutega. Kas on keegi võtnud vaevaks uurida, millist sihitut ja mõttetut vaimeete jõudude priiskamist ja pinnapealiskumist meil on soodustatud sel viisil.

Kujutlegem aga, milline vanapurus-tav ja uut ning elujõulist loov jõud oleks koondatud meie tööpaikadele, taludesse, kui õpinguid võetak vaid selleks, et vaimselt kasvada ja täieneda. Kui kellegil poleks tulnud mõttesse, et vaimne õnn ja „kerge töö” on samaväärsed. — Ühiskond omaks siis hoopis teise kuju, vaimne elu tervema näo. Iga üksiku moraalne ja ühiskondlik kohus oleks püsida paigal oma kutsete-nistuses, et tarvitada kogu oma vaimne energia tööpaiga ja selle ümbruse kultuuriliste eluvalde viljeldamiseks, sotsiaalsete olude parandamiseks ja kaastaste silmapiiri laiendamiseks. Peab püüdma kord ometi ka meil sinnapoole, et tekib haritud talupere-mees-perenaine, isegi haritud talusulane-tüdruk, niisama liht ja oskustöölinegi, et mingit ausat tööd ei peeta enam häbiasjaks, vaid vastuoksa — loov töö tõstetakse ausse. Kogu töötavat rahvast riivav häbistav valekäsitlus liht-kutsetöö vastu peaks küll kaduma juba lähemal ajal.

Meil on töökohti, külasid, valdu, kus

sadasid kuulub ühe haritud inimese mõjupiirkonda. Kas siin ei ole küllalt võimalusi enda võimete proovimiseks ja näitamiseks. Elu maal sageli ei ole tõesti kerge. Et aga siis veel kiustustele vastu panna ja raskuste suurenemisel suuremaid pingutusi teha, selleks on ka mõtlejal inimesel tarvis oma kodukohta ja elukutset näha läbi avara maa ilmavaate, terve, reaalse ümbruse raamis. Kangelasi vajab tänapäeva elu, töökangelasi igal sammul. Ilma hariduseta ja nimelt üldhariduseta ei saa aga õigest elusuhtumisest, õigest ja avarast maailmavaatest ning ümbruse mõistmisest olla juttugi.

Pääsimine sellest vanast ja kõdunevast elutundest viib uue, moodsa töömehe ja tööka tüübi tekkimisel. Praegu esineb alles harva see uute, paremate aegade töökangelane. Noorte kujutlustes aga elab ta juba — selline tööuhke, kindlameelne ja ennast hindav ning töölustlik haritud talupoiss või tüdruk.

Tõusev noorus peab minema mööda tänapäeva varjukujudest. Noorpõlv peab looma uue elusisu, tervema, otsekohesema ja elulähedasema kui praegune. Sellele olgu tundmatu tegevusetu ja eluvõõras härrasmehe mängimine, kaotus käsi määrada töömustusega. Uue tõusva elutunde tuumaks peab olema töö väärtuse ja tööõnne kui suurima eluväärtuse hindamine. Selle süvendamiseks on kohustatud aitamata kaasa aga ka vanad ja kasvatus.

K. Vahtra.

Maanoorteringide tööülesandeid.

Igasse karjalauta vajalikud arstimid.

Juhtub talundis mõni loom haigestuma, siis ei jäeta teda saatuse hooliks. Abistama asutakse kohe. Esmalt kasutakse koduseid arstimeid ja abinõusid. Kui need oma majapidamises puuduvad, siis laenatakse naabritelt.

On väga otstarbekas, kui igas laudas on kapike kõige vajalisemate abinõude ja arstimitega. See „uendus” müidu eluõigust ei oma, kui noored algatust ei võta enestele. Maanoorte rin-

gis peaks levima mõte, et iga ringi liige oma kodu karjalauta seaks kapikese — ravivahenditega loomadele. Hea, kui algul igas külas ainult ükski maanoor leiduks, kes muretseks hädavajalisi arstimeid ja riistu loomade raviks. Selle kapi otstarbekust kasutatakse peagi vanema põlve poolt.

Eksimuste vältimiseks peab igal purgil, pudelil ja kotikesel, mis kapis asub, aine nimetus küljes olema. Antava

hulga kohta võib paigutada eri lehe kapi ukse sisemisele küljele.

Vajalisemad arstimid ja abinõud loomade apteek-kapi sisustamiseks:

- 1) Puhastatud puuvill ja marli riie või sidemed.
- 2) 70% piirituse lahu:
 - a) Haavade puhastamiseks.
 - b) Südamevingutuseks: hobusele, veisele 30,0—50,0 gr., lambale, seale 5,0—10,0 gr.Seespidised annused lahjendatakse veega.
- 3) Inglise kreoliin. Tarvitatakse 2—3% vesilahuses, mis piimataoliselt valge (1 liitri vee hulka lisatakse 2—3 supilusika täit kreoliini).
 - a) Lautade, tallide ja nende sisustuse desinfektsiooniks 3—5%.
 - b) Sisseandmiseks käärimise ja puhevuse korral veisele 10,—25,0 gr., lambale, seale 0,5—1,0 gr.
 - c) sissehingatava auru tegemiseks hobustele: 1 pangi vee kohta 15,0 grammi.
 - d) välisparasitidele 2—3% vesilahus.
 - e) Haavade pesemiseks 1% vesilahus.
- 4) Joodtinktuur:
 - a) Haavade desinfektsiooniks.
 - b) Venitused, pikaldased põletik-protsessid.
- 5) Glaubrisool:
 - a) Kõhukinnisus: veis 500,0—1000,0 gr., hob. 300,0—500,0 gr., lammas ja siga 30,0—50,0 gr.
 - b) seederikked: veis 50,0—150,0 gr. hob. 30,0—50,0 gr., lammas ja siga 2,0—100 gr.
- 6) Riitsinusõli:
 - a) Kõhukinnisus: veis. 500,0 kuni 1000,0 gr., hob. 300,0—700,0 gr., vasik ja varss 50,0—200,0 gr. ja sigadele 50,0—100,0 gr.
- 7) Tammekoorepulber:
 - a) Kõhulahtisus: hob. ja veis 15,0 kuni 25,0 gr., lammas, siga ja vasik 1,0—2,0 gr.
 - b) Haavadele puistamiseks — (kui-vendab).
- 8) Tannoform:
 - a) Kõhulahtisus: pörsas, vasik ja varss 0,5—2,0 gr.
- 9) Kummeliõied:
 - a) Kõhulahtisus, teena, koos eel-mistega.
 - b) Hobustele tiirude korral — teena.
 - c) Sissehingatava auru tegemiseks.
- 10) Maarja-jää:
 - a) Verejooksu soigutamiseks.
 - b) kõhulahtisuse puhul koos tammekoorepulbriga: hob. ja veis 10,0—25,0 gr., lammas ja siga 1,0—2,0 gr.
- 11) Kampri piiritus:
 - a) Kompresiks põletikulisile koh-tadele.
 - b) Naha ärrituseks masseerimisel.
 - c) südamegevuse elustamiseks: hob., veis 20,0—35,0 gr., lam-mas ja siga 5,0—8,0 gr.
- 12) Kampriõli:
 - a) Udarapõletikud.
- 13) Söögisooda:
 - a) Mao ja soolte katarrid ja
 - b) Hingeteede katarrid: hob. ja veis 25—50,0 gr., lammas ja siga 2,0—8,0 gr.
- 14) Linaseemned:
 - a) Kõhurikete korral vasikale ja varsale ½ liitrit, pörsale 1 tassi täis.
 - b) Keedisena, sünnitusalus libe-duse saamiseks.
- 15) Vosvorhapulubi ja
- 16) Söödakriit:
Ainevahetushäired: hob. ja veis 10,0—50,0 gr., siga ja lammas 5,0—15,0 gr.

Arstiriistad.

- 1) Troakaar 12 sm. pikkuse hülsiga.
- 2) Termomeeter Celsiuse järele.
- 3) Hamba tangid pörsastele.
- 4) Irrigaator (2—3 liitri mahuga) kummi voolikuga.
- 5) Kummiprits.
- 6) Sõrakäärid veistele.

Dr. P. Ruubel.

Kui meie alkoholitööstuse kaotaksime ja alkoholimüügi lõpetaksime, ei jääks meie rahvas majanduslikult igatahes mitte kehvemaks.

Jaan Hünerson.

Sedelite menellus.

1. Lõigata väikesi sedeleid.

Paberipoozna murrame kokku ja lõikame pooleks, pooled omakorda pooleks, kuni saame teatavas suuruses sedelikese. Ta suurus oleneb otstarbest, milleks teda tarvitame. Nii kantseleipaperi poognast (mille suur. 37,1×23,1 sm.) lõikame sedelid järgmistes suurustes: väljakirjutiste tarvis 18,55×11,55 sm, kava koostamise tarvis 11,55×9,28 sm, sõnade ja andmete õppimise tarvis 9,28×5,78 sm või 5,78×4,64 sm. Viimane suurus on sõnade seadelduseks küllaldane.

On soovitav võtta selline paber, mis läbi ei paista. Näit. valge kantseleipaperi asemel võib olla ka näit. õlgpruun pakkimispaper (kirjutada tindiga).

Mida teeme sedelikestega?

2. Sõnade päheõppimise hõlbustus.

Armastame oma rahvust ja ta vaimuelu tähtsaimat abinõu — oma emakeelt. Igaihe auasi on tunda emakeelt põhjalikult, eriti sõnavara. Võtkem J. V. Veski „Eesti õigekeelsuse-sõnaraamat“ või E. Muugi „Väike õigekeelsuse-sõnaraamat“ ja kirjutagem välja kõik sõnad, mis meile võõramad või hoopis tundmatud.

Välja kirjutame neid sedelile. Ühele sedeli poolele märgime võõra sõna, teisele poolele ta tähenduse või seletuse. Nii saame näiteks sedelid järgmise sisuga:

ühel pool	teisel pool
värd, omastav värra	— kahe eri liigi järeltulija
sülem, om. sülemi	— mesilaspere
sire, om. sireda	— sihvakas
vääristama	— väärtust andma
oid, om. oi	— mõistus, aim, taip
võrsik, om. võrsiku	— võrsuv oks ehk taim
rihv, om. rihva	— pikirenn, pikiõnar
rümbas, om. rümpa	— koole (madal koht jões)
reig, om. reia	— värske, verine haav
toibe, om. toibe	— poolsoe (vähem kui leige)

Nii saame võib-olla mõne tuhande sedeli eesti sõnadega, mida meie ei tunne.

Auasi on neid ära õppida! Nii siis pihta!

Õppimine sedelilt toimub järgmiselt: Sedelid on koondatud pakikeseks (näit. võtame pakiks 200 sedelit). Pakis on sedelid pandud nii, et õppija poole on võõras sõna (näit. nugima), kuna selle tähendus on teisel küljel (parasiteerima). Õppija vaatab sõnale, hääldab seda, peab meeles. Siis vaatab sedeli pöördele, mida see sõna tähendab (ahah — parasiteerima!) Nüüd kordab sõnapaari, et see hästi meelde jääks (nugima — parasiteerima, nugima — parasiteerima jne.).

Siis asetab selle sedeli pakki kõige viimaseks.

On avanenud uus sedel. Selle äraõppimine toimub samuti.

Kui sedelipakk on kord läbi võetud, tuleb mõne aja pärast teda korrata.

Korrata ei pruugi samal päeval. Ei ole hea püüda kõiki sõnu korraga ära õppida. Pidada vahet, siis jälle korrata.

Mõnekordse kordamise järele on osa sõnu juba hästi meelde jäänud, nii et sedeli pöördküljele pole vajagi vaadata.

Need ära õpitud sedelid jätame pakist ajutiselt välja; kordame edasi neid sõnu, mis veel pähe kinni pole juurdunud.

On tulus sedeleid mõneajase kordamise järel liigitada liikidesse — hea, rahuldav, puudulik — vastavalt sellele, kuidas nad on meelde jäänud. See on vajalik selleks, et vältida hästi meelde jäänud sedelite asjatut kordamist, et kordamise alla eraldada just neid pahuraid, jonnakaid sedel-oinaid, mis tõrguvad peasse minemast.

Kuna nüüd rohkesti noori õpib meie läheste hõimude — soomlaste keelt, on soovitav, et soome keele sõnade õppimisel rakendataks sedelitemenetlust.

On tulus üksikuid tähti või silpe värviliste pliiatsitega alla kriipsutada, et neile n. ö. tähelepanu — täisvalgust peale juhtida. Näit. sõnal „herääminen“ (ärkamine) võib alla kriipsutada „h“ ja „ää“; „mekaniikka“ (mehaanika) sõnas kriipsutame alla „k“, „ii“ ja „kk“, et selgemini välja tõsta selle soomekeelse sõnakuju erinevusi eesti sõnast.

Väike juhtum selle kohta, kuis sedel-
 itelt tuupimine hädast välja aitas. Üli-
 õpilane seisis saksa keele eksami ees,
 mil pidi oskama tõlkida ajaloolist kirjel-
 dist. Tudengil oli aega 1 kuu. Ta oli
 keskkoolis (olgem avameelsed —
 meiegi võib-olla) just mitte põhjalikult
 omandanud saksa keele ja nüüd oli hä-
 das. Mis teha? Ta võttis ühe tüseda
 sõnastiku ja hakkas sealt sedelitele
 välja kirjutama kõiki sõnu, mida ei
 tundnud, kuid mis võisid vaja minna.
 Kirjutas ja õppis, õppis ja kirjutas.
 Eksamipäevaks saigi tööga valmis ja
 eksamil sai hästi läbi — tänu sõnade
 virgale tuupimisele.

Esiialgu paistab, et sedelite-menet-
 luse tarvitamine (andmete kandmine
 sedeleile) võtab palju aega. Kui aga tõu-
 seb vilumus, osavus, siis aeg lüheneb ja

pealegi — sedeldust tehes jääb sõna
 juba poolenisti meelde, jääb ka „kää-
 sisse”, kinnitub kõvemini kui paljal lu-
 gemisel, tulu seega suurem.

3. Sedel sõnastikud.

Õppides keelt, on tulus enesele koos-
 tada sedel-sõnastik. Nimelt sõnastikust
 kantakse sedeleile need sõnad, mis on
 tähtsamad omandada ja sedelite abil
 kordkorralt õpitakse pähe. Nii on või-
 malik võrast keelest ruttu hakata aru
 saama.

Selline sedel-sõnastik võib seista
 pikas kitsas karbis. Teda on hõlpus
 täiendada. Samuti võib sealt ajuti
 võtta välja sõnu, mida tahetakse pähe
 õppida.

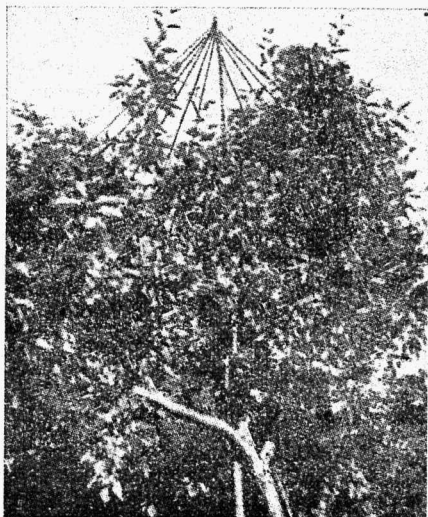
Mag. A. Kallits.

Toeme aias õunapuud.

Et tormid ja tuuled ei saaks aias
 kandvaid viljapuid tänavuse, kohati
 keskmise ja teisal rikkaliku, õunasaagi
 puhul kahjustada, seepärast on vajalik
 viljapuude oksid tugeada.

Kõige rohkem kasutatakse vilja-
 puude tugeamiseks latte, mille ülemises
 otsas loomulikud härud või oksad. Kui
 need aga puuduvad, siis puuritakse
 poolviltu lattide otstesse augud, kuhu
 lüüakse pulgad ja toed on valmis. Sää-
 rased toed on väga otstarbekohased
 vanemate viljapuude tugeamiseks, et
 kaitsta saaki tuulte ja tormidega
 maharappumise eest. Kui veel mähi-
 takse toe oksaga kokkupuutumise koht
 õlgedega, heintega või mõne muu peh-
 me materjaliga, et vältida võimalikku
 hõõrumist, siis täidavad säärased toed
 väga hästi määratud ülesannet ja neid
 tuleb asetada okste alla, kuhu on need
 vajalikud. Toed asetatagu nii, et oksad
 toetuks tugeatele loomulikule olekus ja
 ei oleks toega normaalsest asendist
 mitte kõrgemale tõstetud.

Nooremate puude juures on väga
 otstarbekohane kasutada tugeamiseks
 ühte latti, mis asetatakse puu keskele
 ja nõõridega seotakse oksad vajalikusse
 kõrgusesse, kusjuures ülemine nõõri
 ots on seotud lati ülemisse otsa ja

Õunapuu tugeamine ühe latiga.

alumise otsaga seotakse oksad soovi-
 tud kõrgusesse. See on väga otstarbe-
 kohane tugeamise võtte nooremate õuna-
 puude juures ja proovime ka seda iga-
 üks oma aias.

Maanoorteringside tegevusest.

Elme maanoortering

asutati 1933. aastal, kes koondas alul oma liikmeteks peamiselt täisikka jõudnud noored, kuid viimasel ajal on liikmeskonda liitunud peamiselt algkooli lõpetajad.

Tegevus areneb nii maatulunduse kui ka igakülgse enesearendusega. Eri-liist huvi näitavad noored ülesse laulu vastu ja Elme pere kõrge laulukunsti tase on tuntud ka ümbruskonnas, kuhu tehtud esinemiseks väljasõite.

Energiliselt töötavad noorte kasvatamiseks ringivanemana Elme algkooli õpetaja R. Saarep ja hooldajana koolijuhataja N. Mõlder.

Rahkla maanoortering

on ainult aasta vana, sest ta asutati alles 1936, kuid on noortes juba mõndagi suutnud korda saata.

Ringil on 25 liiget, kes tegutsesid talvel peale koosolekutel enesearenduse veel eriti raamatuköitmise ja naiskäsitöö ülesannetega.

Suvel on aga peamine tegevus talu igapäevastel töodel ja keeduvilja kasvatamises. Ringi eduka tegevuse eest seisab alati väljas kutsekooli haridusega põllumees Artur Sirelpuu, kes leiab võimalusi ringil töötamiseks ka siis, kui mõned teised organisatsioonid vastutöötavad.

Kõrgepalu maanoortering

asutati 1936. a. märtsis ja on koondanud oma ümber 26 ümbruskonna noort. Maanoortering on lahendanud Kõrgepalu algkoolist väljuvate noorteküsimuse. Lühikese tegevusajaga on see noorte organisatsioon suutnud koondada oma ümber suuremal määral noori kui ükski teine.

Ühistel koosolekutel on arutatud elavtarade kasvatamisest, aedade asutamist, puude ja põõsaste istutamisest ja vajalikkudest korraldustöödest aias.

Kavas on kodukaunistustööde organiseerimine talgudega koos teiste organisatsioonidega, et kaunistada rahvamaja ja koolimaja ümbrust ning korraldada kohalikkude parki. Agaraks juhiks ja töölerakendajaks on energiline koolijuhataja J. Prindis, keda noored igalpool tahavad näha oma abilisena.

Kirjatoimetaja P. Teesalu.

Sassi maanoortering

võib tagasi vaadata oma tegevuses juba kolmeaastasele tööle, kuna käes neljas tegutsemisaasta. Ringil on 70 liiget.

Töötatakse aianduse-, spordi-, refereerat-, näite- ja laulukoori tööühmades, et end igakülgset arendada Sassi ümbruskonnale vajalikuks väarikaks liikmeks.

Möödunud aastal ring pidas tegevuse korraldamiseks 16 juhatuse koosolekut. Korraldati üldkoosolekute kõrval kursusi, teeõhtuid, pidusid, õppe-reis ja tegutses ka õpiring. Ringil on üle poolesaja köiteline raamatukogu ja ilmub ka oma „Aastaalbum“. Ringivanemana annab vajalikkude isalikkude nõu põllutöökooli juhataja P. Häidesk, mille eest noored alati suurt tähtsust ütleavad.

Käru maanoortering

asutati Virumaal Salla valda 1936. a., kuid juba esimesel aastal võitis suure poolehoidu noortes ja koondas oma liikmeteks 44 noort, neist 30 poissi ja 14 tüdrukut.

Tegevust arendati keeduvilja-, maa-sika- ja heinaseemnekasvatuses ja ka napidamise korraldamises. Kodutalus teostatavaid tööettevõtteid lahendasid 40 liiget, kellel peale taimekasvatuse oli ka üle 100 kodulinnu ja 2 mesiperet. Ring pidas esimesel tegevusaastal 10 juhatuse- ja 5 üldkoosolekut, korraldas kaks pidu ja spordivõistlused. Organisatsiooni juhivad tuihingeline koolijuhataja Gustav Tomberg.